

Omgevingsvisie Flevoland – tafeltjesavond 22 juni 2016

Vragen en antwoorden

Ruimte voor initiatief

1	'Buitenstaanders' en 'pragmatici' als leefstijl zullen toenemen. Hoe bereik je hen?	Door meer in te zetten op netwerken en samenwerking. De kern van het verhaal is dat je nieuwe manieren gaat gebruiken om doelen te halen.
2	Is die werkwijze arbeidsintensief?	Ja, in het begin is dit meer arbeidsintensief. Het vraagt ook veel creativiteit. Dat betaalt zich later terug.
3	Dus richting de omgevingsvisie is het devies; geen regeltjes, maar open laten?	Het gaat er om dat er niet meer gedacht kan worden in blauwdrukken. Zet daarentegen een stip op de horizon en laat open hoe daar te komen. Dus loslaten binnen gestelde kaders en meer uitgaan van vertrouwen en waarden.
4	Wat is dat waarden gedreven?	De samenleving wordt complexer, hierdoor wordt het lastiger om problemen op te lossen. Overheden hebben vaak een regelreflex. Gezien de veranderende samenleving geeft die reflex niet de gewenste oplossingen voor alle vraagstukken. Hein Pieper stelde dat het interessanter is om vanuit waarden te reageren. Hij noemde zeven kernwaarden. Maak gebruik van dergelijke waarden.
5	Moeten we dan in de visie waarden centraal zetten, bijvoorbeeld dierenwelzijn of vrijheid?	Er zijn waarden waaraan je niet moet tornen, veiligheid van dijken bijvoorbeeld. Dan zijn normen op z'n plek. Het idee van het perspectief is dat je goed moet nadenken over welke reactie de overheid geeft op welk moment. Een hulpmiddel hierbij is de participatieladder.
6	Deze insteek kan helpen bij het bereiken van doelstellingen, maar het is lastig om dan GS nog te controleren. Gelukkig is de omgevingsvisie geen begroting, dus we moeten goed nadenken hoe we dit gaan inzetten. Hebben mensen in de sessie aangegeven wat ze perse niet of wel van de overheid verwachten?	Nee, het is niet eenduidig. Soms vraagt dezelfde partij of persoon tegelijkertijd om vrijheid en om verordend optreden. De afweging zal per aspect gemaakt moeten worden.
7	Is Oosterwold een voorbeeld van dit perspectief?	Ja
8	Zijn er nog andere voorbeelden? Bijvoorbeeld nieuwe natuur?	Ja, zo was er maandag bijvoorbeeld een agrarische ondernemer. Hij had kritiek, maar was ook vooral aan het kijken hoe dingen anders kunnen. Zo iemand betrekken en faciliteren is ook ruimte maken voor initiatief.
9	Provincie heeft weinig echte invloed, de provincie kan faciliteren en vergemakkelijken. Is een gemeente niet in	Dat klopt, maar het is een samenwerking. Het ligt ook aan het onderwerp. Zo zijn er ook veel voorbeelden te vinden op het gebied van

	staat directer te helpen?	duurzame energie en ondernemers die samenwerken met scholen.
10	Genoeg initiatieven dus, maar worden ze voldoende geholpen? Zijn DE-ON en de OMFL hierbij de juiste instrumenten?	Misschien. Dit perspectief laat zien dan je daar goed over na moet denken en keuzes in maken.
11	De terugtrekkende, voorwaardenscheppende rol van de overheid wordt herkend. Initiatief is breed. Gaat het hier om economisch initiatief?	Niet perse, uiteraard ook, maar bijvoorbeeld ook in het sociale, culturele en ruimtelijke domein. Eigenlijk alles wat bruist in de samenleving.
12	Is de context gedreven benadering bij gemeentelijke ruimtelijke ordening hier een voorbeeld van?	Inderdaad, kijk bijvoorbeeld naar de experimenteerruimte in het bouwbesluit in Almere.
13	Is de ruimte voor initiatief er nu niet?	Zeker wel, maar ook een overheidsreflex om met regels problemen op te lossen. In de ateliersessies kwam aan de orde de participatieladder en de waarden gedreven benadering. Deze werkwijzen gaan verder dan de ruimte die er nu al is.

Krachtiger samenleving

1	Is de bewering van Onno Vermooten een perspectief of de actuele stand van zaken?	Hij trekt het huidig tijdsbeeld door het perspectief heen. Het antwoord is dus beiden.
2	Is een leven lang leren aan de orde geweest in de regiogesprekken en ateliersessies?	Ja, dit is aan de orde gekomen.
3	Hoe kom je aan dit perspectief in verband met je kerntaken?	De opdracht van de provinciale staten aan het atelier was om – niet begrensd door de provinciale kerntaken - maatschappelijke trends en ontwikkelingen op te halen.
4	De middenklasse is een belangrijke groep die in het perspectief genoemd wordt; Is het mogelijk om hier focus op aan te brengen?	De perspectieven geven hier geen antwoord op. Dit kan een vraag voor het vervolg zijn
5	Sociaal domein ligt toch bij de gemeente? Waarom is krachtiger samenleving een perspectief?	De opdracht van de provinciale staten aan het atelier was om – niet begrensd door de provinciale kerntaken - maatschappelijke trends en ontwikkelingen op te halen. Het is een maatschappelijke vraag die leeft en wordt herkend in de provincie.

Regionale krachten

1	Hebben jullie in de gebiedssessies een reactie gehad op het thema wonen?	Ja, dat is aan bod gekomen tijdens de meet-ups en gesprekken met partijen die actief zijn in de MRA. In de gesprekken met vertegenwoordigers van de regio Zwolle is het onderwerp wonen niet aan bod gekomen.
2	Is Almere minder kapitaal krachtig in vergelijking met Amsterdam?	Er vindt uitsortering plaats op basis van inkomen. Voor veel mensen is een woning

		'binnen de ring' onbetaalbaar geworden. Veel mensen kiezen om die reden voor Almere
3	Wat is het effect van de Hanzelijn?	Er is nog niet lang genoeg gemonitord om nu al uitgesproken ruimtelijke-economische effecten waar te nemen. Schoolgaande jongeren profiteren volop van de spoorverbinding.
4	Zorgt de geschetste oriëntatie op de omliggende regio's er niet voor dat het verhaal van Flevoland onder druk komt te staan en is dat de bedoeling?	Nee, dit perspectief probeert een vinger te krijgen achter de dagelijkse patronen van mensen en bedrijven en hun relaties. Dit inzicht biedt de mogelijkheid om daar vervolgens functioneel naar te kunnen handelen. Door gerichte (niet generieke) interventies en het versterken en het afstemmen van voorzieningen en functies over de provinciegrens heen. Er zijn mooie voorbeelden waar dit al gebeurt.

Meerdere smaken

1	Wat houdt meerdere smaken in?	De deskundigen hebben twee smaken geschetst: 1. Intensief → produceren voor hogere opbrengsten of 2. Divers → nastreven van een veerkrachtig landbouw systeem dat natuurlijke processen als basis hanteert. Uit de gesprekken met het gebied bleek dat dé Flevolandse landbouw niet bestaat: grootschalig, biologisch, duurzaam, ketenverlenging. Het is er allemaal en ook naast elkaar.
2	Waarom is dit een perspectief?	Er zijn veel sessies geweest (voeding, landbouw, identiteit), wat tijdens die sessies steeds bovenkwam drijven: Landbouw is belangrijk voor Flevoland, qua cultuur, economie en landschap.
3	Hoe werd er gereageerd op de term toplandbouw?	Door een aantal mensen uit het gebied werd de term genuanceerd. Ze gaven aan dat de landbouw voorheen 'top' was, maar dat het tegenwoordig steeds meer energie kost. Het gaat niet vanzelf.
4	Bodembeheer is toch een belangrijke factor?	Ja, ook niet-boeren brachten dit ter sprake.
5	Hoe verhoudt de circulaire economie zich tot dit perspectief; Landbouw?	Wat vanuit het gebied terugkwam op het gebied van circulaire economie en landbouw is de samenwerking tussen verschillende bedrijven bv. akkerbouw en veehouderij. Dit om de kringloop in een gebied te houden en zicht hebt op de kwaliteit van producten.

Verhaal van Flevoland

1	Klopt het dat de pioniersgedachte nog leeft?	In diverse ateliërgesprekken, werd het woord pionieren vaak spontaan ingebracht
2	Welke plaats kan dit perspectief krijgen in de Omgevingsvisie	Het verhaal van Flevoland is een enigszins afwijkend perspectief. Het is in de startnotitie aangegeven als een van de vijf ambities voor de omgevingsvisie. Op basis hiervan kan het zowel worden neergezet als zelfstandig perspectief. Het is ook denkbaar als onderlegger voor de uitwerking van de andere perspectieven.
3	Gaat co-creatie vanzelf?	Nee, het is een kwestie van actief belangen proberen te verbinden
4	Geven ouderen hier andere antwoorden dan jongeren?	De gelaagdheid in de antwoorden (zowel naar generatie als gebied) kan nader worden verkend.
5	Een aantal Flevolandse voorbeelden (Oosterwold, Floriade, Bataviawerf) zijn exemplarisch voor het denken in kansen in plaats van risico's. Wordt dit beeld in de ateliërs herkend?	Gesprekken in het atelier wezen er inderdaad op dat dit aansluit bij het karakter van de mensen in Flevoland
6	Eerdere gesprekken met gemeentebestuurders gaven het beeld dat er geen Flevolandse identiteit is, maar dat men veel meer verbindingen buiten Flevoland ziet. Laten de ateliërgesprekken nu een ander beeld zien?	Het beeld dat uit de ateliërgesprekken naar voren kwam, laat een andere beeld zien. De relatie met buiten is er, maar er is ook een duidelijke Flevolandse identiteit..
7	In de interviews kwam vaak (20%) het item 'natuur' terug. Wat wordt hiermee bedoeld?	Dat is heel verschillend. De een noemt de Oostvaardersplassen als natuur, de ander het groen in de wijk

Circulaire economie

1	Als we circulaire economie als uitgangspunt van het beleid nemen, gaat dit dan wat betekenen voor het type bedrijven dat we in Flevoland hebben?	Dit hangt af van de opzet en effectiviteit van het beleid.
2	De Nederlandse Bank heeft ook hoge verwachtingen van de circulaire economie.	Dat klopt.
3	In andere regio's staat de circulaire economie ook hoog op de agenda. Hoe verhoudt dit zich tot Flevoland?	Mevr. Cramer heeft gezegd dat elke regio van zijn eigen krachten uit te gaan. Voor Flevoland liggen er vooral kansen op agrarisch gebied.

4	Welke rol heeft de provincie hierin? HVC en de Amsterdamse energiecentrale zijn ook volop bezig.	Volgens mevr. Cramer heeft de provincie in ieder geval de volgende tools: - eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid - Regionaal economisch beleid (bevorderen van innovaties)
5	Thema is vrij abstract. Hoe werken wij dit verder uit?	De circulaire economie komt er aan. We zitten nu in de innovatie en ontwikkelingsfase. Elk innovatieproces is een zoekproces en biedt tegelijkertijd kansen.
6	Creëert circulaire economie werkgelegenheid?	Ja en mogelijk ook hoogwaardige werkgelegenheid.
7	Gaat het hier om het micro of macro niveau	Beide.
8	Is dit alleen een RO vraagstuk	Nee, het vraagstuk is veel breder
9	Kost circulaire economie meer?	Dat hoeft niet. De inzet is dat er zorgvuldiger en duurzamer met grondstoffen wordt omgegaan
10	Valt de deeleconomie hier ook onder?	De deeleconomie kan hierin een rol spelen. In plaats van producten koop je diensten.
11	Feit is dat windmolens en zonnepanelen eens aan het einde van hun levensduur komen en dat de huidige generatie niet op een duurzame wijze 'gesloopt' kan worden.	De essentie van de circulaire economie is dat je juist aan de voorkant al nadenkt over het hergebruik van materialen.
12	Is de biobased economy hetzelfde als circulaire economie?	Nee, niet helemaal. Biobased heeft te maken met biotische grondstoffen die je (her)gebruikt. De circulaire economie heeft ook betrekking op abiotische grondstoffen
13	Heeft u voorbeelden van praktische toepassingen?	In Lelystad worden matrassen gerecycled en batterijen toot nieuwe grondstoffen verwerkt. De Wageningen Universiteit en CAH Vilentum experimenteren met bioraffinage
14	Is een circulaire economie realistisch?	Ja, overall wordt het gezien als een beweging die op gang komt.
15	Hoe is de circulaire economie aangereikt als perspectief?	In meerdere gesprekken kwam dit onderwerp aan de orde, oa sessies met waterschap, "werken we over 20 jaar?". Daarnaast is het onderwerp van gesprek geweest in de meet ups.

Duurzame energieopwekking

1	Hoe is de relatie met circulaire economie?	Het gaat over het beperken van het gebruik van fossiele grondstoffen.
2	Gaat het bij duurzame energie alleen om opwekking of ook om besparen?	Beide. Maar ook koppelen van energiegebruik bv. restwarmte bakkerij aanwenden voor verwarming naastgelegen bedrijfshal.
3	Wat hebben jullie voornamelijk gehoord in de sessie?	Klimaatverandering is een rode draad door heel veel perspectieven heen. We moeten toe naar meer duurzame energie en een energiemix. Niet alleen wind en zon, maar ook biomassa. Ook goed kijken naar huishoudens (en energiebesparing). De transitie naar een volledig elektrische energievoorziening staat nog bij weinigen op het netvlies
4	Zijn er in de sessies nog specifieke wensen naar voren gekomen?	De innovatieruimte wordt gewaardeerd en er is een roep om keuzes die op langere termijn zekerheid bieden voor investeerders. Teun Bokhoven: maak warmte en energieplannen zodat partijen elkaar makkelijk kunnen vinden.

De omgevingsvisie – het vervolg

1	Klopt het dat de Omgevingsvisie niet concreet wordt? Wanneer gaan we regels en verordeningen maken?	De omgevingsvisie is een bindend document, waarin de strategische hoofdpogaven voor de lange termijn zijn opgenomen. Dit is een bindend document voor de provincie. De uitvoering is afhankelijk van de inzet van diverse partijen. Daarom worden in de omgevingsvisie alleen de hoofdlijnen en de ambitie vastgelegd. Dit wordt mede gebaseerd op de intenties van partners die willen bijdragen. De concretisering van de omgevingsvisie volgt in 2017 in de vorm van andere instrumenten waaronder de instrumenten van de omgevingswet (regels, verordening, programma).
2	Wij hebben zelf een sessie georganiseerd . Hier komen ook andere inzichten uit naar voren, dan uit de Flevo-perspectieven. Hoe kunnen deze worden meegenomen?	<p>1) De perspectieven hebben niet de intentie om een dekkend beeld te geven van alle provinciale taken. In opdracht van het provinciaal bestuur heeft het atelier de strategische hoofdpogaven voor de lange termijn geïdentificeerd in gesprek met vele deskundigen.</p> <p>2) Indien er partijen en deskundigen zijn, die perspectieven verdergaand kunnen verrijken, kunt u in het debat</p>

		aan GS meegeven om bij de uitwerking van de perspectieven – zo mogelijk - ook andere partijen te betrekken.
3	Hoe worden we betrokken na 13 juli, na de definitieve besluitvorming in PS? Kan er nog tussentijds bijgestuurd worden?	U kunt tijdens het debat GS meegeven dat zij u tussentijds blijven informeren over de gang van zaken inzake eventuele aanscherping van de perspectieven.
4	Wat moet ik me voorstellen bij juridische documenten?	De Omgevingsvisie is het juridisch document. Het is bindend voor de partij, die het document vaststelt. Het heeft geen doorwerking naar andere partijen.
5	Gemeenten moeten ook een Omgevingsvisie opstellen, we hebben er 6 in Flevoland, dus dat is overzichtelijk. Ik heb hier niets over gelezen in het proces. Is er aansluiting en wat voor rol heeft de provincie daarin?	Het kan op elkaar aansluiten. En het kan zijn dat er bij de gemeenten andere thema's spelen dan bij de provincie. Gemeenten hebben daar vrijheid in. Echter omgevingsvisies van provincie en gemeenten hoeven niet complementair te zijn. Gemeenten kunnen ook op andere wijze hun inzet / bijdrage vastleggen. Per onderwerp kijken wat is nu het handigst in de samenwerking en effectiviteit. De provincie kan daar verschillende rollen in aannemen.
6	Is het bedrijfsleven goed aan tafel geweest?	In het atelier is er met diverse ondernemers gesproken.